

Elisabeta SAVU, Tatiana RISTEA

MUREȘENII ÎN MEMORIALISTICA LUI ZAHARIA ANTINESCU ȘI DUMITRU MUNTEANU-RÂMNIC

THE MURESIANUS IN THE MEMOIRS OF ZAHARIA ANTINESCU AND DUMITRU MUNTEANU-RAMNIC

Abstract: *Zaharia Antinescu (1826-1902) and Dumitru Munteanu-Ramnic (1876-1952) are two representative personalities of education, cultural and political life from Prahova County, who had the famous Iacob Muresianu and Andrei Muresanu as models in their development as intellectuals and patriots.*

Zaharia Antinescu was born in Brasov and had Iacob Muresianu as secondary school teacher.

In the famous work "My autobiography" Zaharia Antinescu highlights both an emotional portrait of Iacob Muresianu and the important role of schools and Romanian teachers to educate Romanian national values and the spirit of the young Transylvanian Romanian.

In the same work, Zaharia Antinescu publishes the poem "A tear on the grave of Andrei Muresanu" occasioned by the poet's death in 1863.

Dumitru Munteanu was born in Ramnicu Sarat, in a family of merchants from Brasov. He evoked Iacob Muresianu, Aurel A. Muresianu, Iacob-Petru Muresianu and Traian Muresianu in his "Memoirs (I) – On the road to Brasov".

Zaharia Antinescu (1826-1902) și Dumitru Munteanu-Râmnic (1876-1952) sunt două personalități reprezentative ale învățământului, vieții culturale și politice prahovene timp de aproape un secol. Ei s-au format la școli din Brașov, ai căror dascăli erau slujitorii „cei mai înflăcărați pentru națiunea română”, așa cum aprecia Simion Bărnuțiu.

Prin activitatea lor, au fost unii dintre cei mai străluciți reprezentanți din epocă ai învățământului, publicisticii, culturii, literaturii și istoriei din județul Prahova, contribuind de asemenea la fondarea a numeroase instituții din domeniile menționate.

Zaharia Antinescu s-a născut la Brașov, unde urmează școala primară și gimnaziul. În lucrarea *Autobiografia mea*, autorul rememorează cu emoție și recunoștință acea perioadă a vieții lui:

În gimnasiul catolic (căci pe atunci gimnasiu românesc nu era în Brașov) am terminat studiile gimnasiale cu bun succes având de profesor și pe nemuritorul profesor Iacob Mureșeanu. Motoriul progresului meu era și aici influența ce avea asupra-mi blândețea și maniera nobile a unicului meu profesor român din gimnasiu. Bucuria mea, ca eu fiind român și profesorul meu tot român la un gimnasiu neromân, exersa asupra-mi o emolațiune puternică; căci în judecata mea de copil, îmi plăcea a crede că românul Iacob Mureșeanu funcționa aici numai pentru mine și ceilalți coșcolari români, ci nu pentru ceilalți coșcolari de altă naționalitate. De aceea zelul meu creștea din zi în zi, așa că și aici nu am lăsat clasă în care să nu fiu premiat.

În perioada în care Zaharia Antinescu urmează cursurile gimnaziului romano-catolic, Iacob Mureșianu predă, încă din 1837, limba latină. Prezența unui profesor român, venit de la Blaj, care dădea garanția unei instrucții serioase și a unei educații în spiritul principiilor naționale, explică subvențiile substanțiale ale negustorilor români din Brașov și numărul mare de tineri români înscriși. Cât timp Iacob Mureșianu a fost directorul acelei școli, aproape jumătate din elevii fiecărei clase erau români și, până în anul 1860, se predă și în limba română. În 1839, la aceeași școală, predă și vărul său, Andrei Mureșanu.

Deși urmează cursurile seminarului teologic din Sibiu, Zaharia Antinescu se dedică carierei de profesor, predând la școala din Brașov și la cea din comuna Săcele, delegatul căreia este la Adunarea de la Blaj din mai 1848.

De teama represaliilor politice, se refugiază în Țara Românească, prin vama Timiș. La Mănăstirea Predeal se întâlnește cu familia lui Andrei Mureșanu, autorul *Marseiezei* române, *Deșteaptă-te, Române!*. Din anul 1855 devine profesor de limba română la unica școală publică de fete din Ploiești, care avea un singur profesor pentru studii și o directoare pentru lucru de mână. În perioada 1855-1893 predă la Școala Domnească și la Școala Normală, unde, printre alții, l-a avut ca elev în ciclul primar și pe I.L. Caragiale.

Activitatea sa pedagogică este concretizată și prin implicarea în înființarea și construirea Liceului „Petru și Pavel” din Ploiești, iar cele 550 de volume din biblioteca personală vor forma mai târziu donația sa către biblioteca acestei instituții.

Personalitate polivalentă, colaborează la diverse periodice: „Românul”, „România Literară”, „Steaua Dunării”, „Telegraful”, „Familia”, „Democratul”, „Vocea Prahovei”, „Curierul Prahovei”, „Școala Română”. Este autorul unui manual de Geografie a României tipărit în 1876, iar opera sa literară cuprinde numeroase titluri: *Flori de pe Carpați* (1882), *Recitări de poezii și mici compuneri* (1887), *Autobiografia mea* (1896), *Cheia universală a științelor umane din sec. al XIX* (1899).

La moartea lui Andrei Mureșanu, în 1863, cu care era rudă, conform propriei mărturisiri, Zaharia Antinescu îi dedică poezia *O lacrimă pe mormântul poetului Andrei Mureșeanu*, publicată în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”. Poezia cuprinde 10 strofe și este străbătută de spiritul patriotic întâlnit și în versurile imnului național. „Chiar lira ta cu care cântai cu înfocare/ Românilor din Tisa și până în Euxin/ Să lase agonia, să fie în deșteptare/ Să scuture sclavia și jugul cel străin”.

Pentru prodigioasa sa activitatea culturală și publicistică, Zaharia Antinescu a fost decorat, în țară și în străinătate, cu medalia *Bene Merenti*, ofițer al *Ordinului Regal Hospitalier și Umanitar Sf. Catherine du Mont-Sinai*, cavalier al *Ordinului Regal și Umanitar de Mélusine* din Franța, a fost membru al Academiei Regale *La Stella d'Italia* din Chieti și al *Accademia Letteraria Della Cultura Moderna* din Pisa, Italia. A fost membru activ al Societății Geografice Române și al Societății Geografice din Lisabona, Portugalia, membru al Ateneului Român, membru al Societății „Presa Română”, membru al Asociației Transilvane pentru Literatura și Cultura Poporului Român și al altor societăți științifice, literare și umanitare din Italia, Franța etc.

Dumitru Munteanu-Râmnic s-a născut la Râmnicul Sărat, într-o familie de negustori brașoveni (pe linie maternă, se înrudea cu Mitropolitul Andrei Șaguna) și își petrece anii copilăriei la Brașov. Urmează cursurile școlii primare în această localitate și îi are ca profesori, printre alții, pe Ciprian Porumbescu, Ștefan Iosif – tatăl poetului Șt.O. Iosif, cu care a fost coleg – și pe Gheorghe Ucenescu, dascăl de „cântări de bucoavnă”.

Își amintește că, deși învățau la școală istoria și geografia Ungariei, primeau de la Gheorghe Chelaru – bibliotecarul școlii – cărți și reviste în limba română.

În această perioadă îl cunoaște și pe Iacob Mureșianu. În volumul I din *Amintiri – Pe drumul Brașovului...*, Dumitru Munteanu-Râmnic menționează că „din oamenii Brașovului ai acestor vremuri, am cunoscut bine pe Iacob Muresieanu, vărul peotului, fost mult timp director al Gazetei, unde de copil eu ajutam la expediție, lipind mărcile”.

Memorialistica lui conține referiri la înrudirea cu familia Mureșianu, considerându-se văr cu Aurel A. Mureșianu, nepotul lui Iacob Mureșianu de la fiul cel mare, avocatul Aurel Mureșianu, apărătorul memorandiștilor. În același context sunt amintiți și alți membri ai familiei Mureșianu: „regretatul compositor” (de la Brașov și Blaj) Iacob-Petru Mureșianu și „frumosul” Traian Mureșianu, sculptor și cântăreț.

După absolvirea gimnaziului, devine licențiat în istorie la București și Paris, predând istoria și limba română la Ploiești (Liceul „Sf. Petru și Pavel”) și la Chișinău.

Ca tânăr profesor, Dumitru Munteanu-Râmnic, în preajma izbucnirii Primului Război Mondial, mergea împreună cu elevii săi la mormântul lui Andrei Mureșianu. Conjunctura acestor vizite era atât emoționantă, cât și tensionată, „datorită prezenței jandarmilor unguri, cari ne opriră să cântăm Deșteaptă-te Române, am hotărât și l-am cântat cu toții în gând, ochi în ochi, și cu lacrimi și suspine”.

Și atunci și mai târziu, în 1938 (anul conferinței rostite la Radio București), Munteanu-Râmnic regretă faptul că recunoașterea națională pentru Andrei Mureșianu este limitată doar la modestul monument de la mormântul aflat în cimitirul Bisericii „Sf. Adormire” din Brașov. În opinia sa, personalitatea lui Andrei Mureșianu, autorul versurilor imnului național, este comparabilă cu cea a lui Rouget de Lisle, autorul *Marseillezei*, care are dedicate în Franța 40 de monumente.

Dumitru Munteanu-Râmnic a desfășurat în domeniul învățământului o activitate de adevărat apostolat, el fiind nu numai autor de cărți de istorie și de manuale, ci și de reviste cu caracter cultural. Menționăm *Istoria românilor* (1928), *Istoria veche și medievală* (1929), *Citirea elevilor* (1930); dintre revistele pe care le-a inițiat și condus, cea mai reprezentativă este „Gazeta cărților”, apărută în 1921 ca supliment al publicației „România viitoare”, al cărei director era. Pe lângă aceasta, este membru fondator al periodicelor „Buletinul Ligii Culturale”, „Curierul Liceului”, „Secera”, „Dreptatea”, „România viitoare” etc.

Marea sa capacitate de a se dăruii școlii și intereselor obștii îl fac să lupte cu toată ființa pentru ca lumina cunoașterii să intre în sufletul oamenilor, astfel că, în anul 1921, devine membru fondator al Bibliotecii Județene „Nicolae Iorga” din Ploiești, alături de arhitectul Toma Socolescu, politicianul Ion Ionescu Quintus și scriitorul Ion Alexandru Basarabescu. Anterior acestei date, de numele lui se leagă și Biblioteca Filialei Prahova a Ligii Culturale (1909) și Biblioteca Asociației Învățătorilor din Județul Prahova (1920); inițiază Colecția Bibliotecii Școlii secundare. Pentru constituirea bibliotecii Liceului „Sf.

Petru și Pavel” din Ploiești, el (ca și succesorul său, Nicolae Simache) a donat salariul lunar de 1.926 de lei în anul 1930.

Opera lui Dumitru Munteanu-Râmnic cuprinde titluri ca Societăți de lectură (1899), Pentru Basarabia (1912), Spre centrul pământului, același an, Învățător și întemeietor de industrii (1930), Snoave culese (1930), Amintiri (1941).

În aceeași sferă de activitate cu caracter cultural se înscrie și înființarea asociațiilor culturale. Astfel, în 1922 pune bazele Universității libere și populare din Ploiești și Așezământului Cultural „Nicolae Iorga”.

Pentru întreaga sa activitate culturală, Dumitru Munteanu-Râmnic este decorat de regele Carol al II-lea cu *Ordinul Cultural*.

Fost student și apropiat al lui Nicolae Iorga, Dumitru Munteanu-Râmnic s-a implicat și în viața politică, deținând funcții importante ca membru marcant al Partidului Național Democrat, condus de marele istoric. A fost senator, deputat, subsecretar de stat la Ministerul de Interne (1931-1932), vicepreședinte al partidului, consilier local în Ploiești.

Formați ca intelectuali și patrioți în spiritul cultivării valorilor naționale românești, Zaharia Antinescu și Dumitru Munteanu-Râmnic au desfășurat o remarcabilă activitate pedagogică și culturală în județul Prahova, care nu ar fi avut aceleași valențe fără influența determinantă a ilustrului model – dascălul, gazetarul și omul politic Iacob Mureșianu.